

DE ANACONDA *EUNECTUS MURINUS* (LINNAEUS)

Door: Pete Strimple, 5310 Sultana Drive, Cincinnati, OH 45238, U.S.A.

Inhoud: Historisch overzicht - Beschrijving - Beschubbing - Ondersoorten - Verspreiding - Habitat - Afmeting - Leeftijd - Voedsel - Gewoontes - Voortplanting - Aanvallen op de mens - Literatuur.

* * *

HISTORISCH OVERZICHT

De anaconda werd het eerst door Linnaeus beschreven in 1758 als *Boa murina*. Linnaeus gaf op dat moment de vindplaats van het type exemplaar eenvoudig aan als 'Amerika.' Pas in 1830 richtte Wagler het genus *Eunectes* op en bestemde Linnaeus' *Boa murina* tot het type exemplaar. De naam 'Eunectes' komt van de Griekse woorden 'Eu' dat 'goed' en 'nektes' dat 'zwemmer' betekent. De soortnaam 'murina' (nu *murines*) is Latijn voor de kleur muis-grijs. Dit verwijst waarschijnlijk naar de kleur van de anaconda's (vooral als de glans dof is), of naar de kleur van de binnenkant van de bek, die typisch licht tot donker grijs is.

Tegenwoordig worden er twee ondersoorten van *Eunectes murinus* onderscheiden: *Eunectes murinus murinus* (Linnaeus) en *Eunectes murinus gigas* (Latrielle). Deze twee ondersoorten werden benoemd door Dunn en Conant in 1936, echter de ondersoortnaam *gigas* werd feitelijk voor het eerst gebruikt door Latrielle in 1802 voor zijn soort *Boa gigas* uit Guyana. Daarom wordt de ondersoort toegeschreven aan Latrielle, wat ook de reden is dat zijn naam achter de naam van deze ondersoort staat, *Eunectes murinus gigas* (Latrielle).

Het woord 'gigas' is Grieks en betekent 'reus.' Behalve *murinus* bevat het genus *Eunectes* drie andere soorten: *Eunectes barbouri* (Dunn en Conant, 1936), *Eunectes notaeus* (Cope, 1862) en *Eunectes deschauenseei* (Dunn en Conant, 1936).

BESCHRIJVING

Anaconda's zijn grote zwaarlijvige slangen met een kop die klein lijkt in vergelijking met de afmetingen van het lichaam. De neusgaten, die op de top van de kop liggen, zijn naar boven gericht. Dit maakt het de slang mogelijk bijna geheel onder water te blijven als zij in het water op een prooi ligt te wachten.

De basiskleur van deze reusachtige slangen is kenmerkend geelgroen, maar kan ook geelgroen bruin, geelgroen grijs of zelfs blauwachtig grijs zijn. Het dorsale patroon bestaat uit twee series donker geelgroen tot zwart gekleurde vlekken, die doorgaans zijn afgerond. Vrij vaak vloeien deze vlekken samen en vormen zo een patroon dat één mengsel vormt van vlekken en dwarsstrepen.

De kop is aan beide kanten van een postoculaire streep voorzien die zich uitstrekt van achter het oog tot een punt boven de hoek van de kaken. Deze streep kan dezelfde kleur hebben als de basiskleur, maar kan ook bestaan uit een opvallende, lichtere oranjeachtige kleur. Het wordt zowel van onder als van boven begrensd door een smalle donkere streep, waarbij de onderste streep zich uitstrekt voorbij de hoek van de kaken. De bovenste streep strekt zich uit tot een punt voor de ogen en vormt zo de top van een driehoek.

De keel is gewoonlijk geel of geelachtig grijs, met wat grijze vlekken. Het ventrale oppervlakte van het lichaam is gewoonlijk geel of geelachtig oranje, soms geleidelijk overgaand in een rose-of oranje-grijze kleur naar het achterlichaam. Verspreid over het ventrale oppervlak zijn er kleine zwarte vlekken of rechthoekige stippen, met de hoogste concentratie op de buitenkant van de ventrale schubben en op de staart.

Aan de laterale zijde ligt een secundaire serie zwarte vlekken, die kleiner zijn dan de vlekken in de primaire dorsale serie. Deze secundaire vlekken worden meestal ingesloten of aan de onderkant begrensd door geelachtige oranje vlekken. Ook is er een variërende hoeveelheid geel in de eerste rijen schubben die een uitbreiding vormt van de ventrale oppervlaktekleur.

BESCHUBBING

Eunectes murinus heeft als kenmerk 55 tot 80 rijen schubben in het midden van het lichaam, Peters (1970).

ONDERSOORTEN

De twee ondersoorten, die in het historisch overzicht zijn besproken, kunnen niet gemakkelijk van elkaar worden onderscheiden. De nominaatvorm *Eunectes murinus murinus* is gewoonlijk langer en heeft een lichter groene basiskleur.

Een volwassen *Eunectes murinus gigas* is kleiner van afmeting (vrouwen kunnen 'al' drachtig zijn bij een lengte onder de drie meter). De basiskleur is donker geelgroen. Door Peters (1970) worden de twee ondersoorten onderscheiden door middel van de kleur van het postoculaire gebied. In zijn determinatiesleutel heeft *Eunectes murinus murinus* een post-oculair gebied dat dezelfde kleur heeft als de basiskleur van het lichaam terwijl *Eunectes murinus gigas* dat gebied opvallend lichter heeft dan de basiskleur van het lichaam. Dit blijkt geen erg consistent kenmerk te zijn, zoals persoonlijke waarnemingen van Louis Porras en mijzelf aantonen is het tegengestelde waar.

VERSPREIDING

Een ander gegeven dat gebruikt wordt om de bovengenoemde ondersoorten te onderscheiden is hun verspreiding in Zuid-Amerika. De noordelijke ondersoort, *Eunectes murinus gigas* wordt gevonden in Ecuador, Columbia, Venezuela, de Guyana-landen en op het eiland Trinidad. De nominaatvorm *Eunectes murinus murinus* is een zuidelijke vorm die gevonden wordt in het stroomgebied van de Amazone in Peru, Brazilië en noordelijk Bolivia. Geen van de ondersoorten wordt echter ten westen van het Andesgebergte aangetroffen.

HABITAT

Anaconda's worden zelden of nooit ver van het water aangetroffen. Zij bewonen grote en kleine stroompjes en rivieren, moerassen (een favoriete plaats), meren (met dichte vegetatie) en overstromde bossen. Anaconda's houden in het algemeen meer van trage en donkere dan van snelstromende en in vergelijking heldere stromen en rivieren. In sommige gebieden, zoals de droge laaglandgebieden in Zuid-Amerika, wordt *Eunectes murinus* ook gevonden. Rivero-Blanco

en Dixon (1979) schrijven dit toe aan de 'overvloed van oppervlaktewater gedurende zes tot acht maanden van het jaar, of door prooi die gebonden is aan overvloedige vochtigheid.'

AFMETING

De maximale lengte, die door *Eunectes murinus* wordt bereikt, is een strijdpunt onder herpetologen. Vele jaren was een maximum van 11,4 m algemeen geaccepteerd als maximum voor welke slang dan ook. Dit schijnbaar betrouwbare record stamt van een exemplaar uit oostelijk Columbia.

Minton (1973) en Pope (1961) geven inlichtingen over de gebeurtenissen rond de meting van dit exemplaar. Zoals het verhaal gaat, had Lamon (een petro-geoloog) en zijn gezelschap van onderzoekers, een anaconda geschoten in het gebied van de Boven-Orinocorivier in oostelijk Colombia. De slang werd gemeten met behulp van een landmeterslint en er werd een lengte van 11,4 m vastgesteld. De mannen gingen vermoedelijk even weg en toen zij terugkeerden om de slang te villen was zij verdwenen.

Er zijn andere schijnbaar betrouwbare berichten van anaconda's van meer dan 9 m lengte, inclusief een die door Minton (197) werd beschreven van een exemplaar dat 10,25 m lang was. Het dier werd gedood aan de Guaviarivier in Colombia. Veel herpetologen negeren tegenwoordig om de een of andere reden deze metingen en geven de anaconda een behoudender afmeting van maximaal 9 m. Dit zou de anaconda dan achter de netpython uit Azië plaatsen, die een maximum lengte heeft van 10 m.

Ongeacht welke maximale lengte wordt toegedacht aan *Eunectes murinus*, het is zonder twijfel, dat als naar het gewicht wordt gekeken, de anaconda de grootste slang ter wereld is. Ditmars (1931) refereert aan een exemplaar dat het grootste was dat ooit werd aangeschaft door de New Yorkse dierentuin. Deze slang was 5,8 m lang, had een omvang van 91 cm en woog 107 kg. Bij exemplaren van 6 m meet men makkelijk 13 kg en bij 7,6 m kan een anaconda wel 181 kg of meer wegen.

LEEFTIJD

Van anaconda's is bekend dat ze het in gevangenschap maar slecht doen. Veel exemplaren halen de 10 jaar niet. Onder ideale omstandigheden echter, kunnen ze 15 tot 20 jaar of ouder worden. De maximale leeftijd voor een *Eunectes murinus* wordt door Bowler (1977) aangegeven als 28 jaar. Dit exemplaar was in de collectie van de dierentuin in Washington (National Zoo Washington, D.C.) vanaf 17 augustus 1899 tot 26 augustus 1927, een periode die eigenlijk een beetje langer dan 28 jaar was, Pope (1961).

VOEDSEL

Het voedsel van *Eunectes murinus* bestaat uit een grote verscheidenheid aan dieren, zoogdieren (herten, peccaries, capybara, tapir, pacas, agoeti, etc.), vogels, reptielen (schildpadden, kaaimannen) en zelfs vissen. Er zijn berichten van prooidieren die meer dan 45 kg wogen, maar dit is niet de normale afmeting van de prooien die door anaconda's gegeten worden.

GEWOONTES

Anaconda's zijn voornamelijk nacht-actieve dieren, die vaak in of bij het water liggen te wachten op kleine dieren, die komen drinken. Deze prooien worden gewoonlijk in het water getrokken en verdrinken of op de oever gewurgd. Gedurende de dag kun je deze grote slangen vaak vinden in de boven het water hangende boomtakken. Dit voorziet in een geschikte plaats om te zonnen en tevens in een vlugge mogelijkheid om in het water te ontsnappen, om gevaar te vermijden. Het biedt ook een gunstige positie voor de anaconda, omdat veel prooidieren op dat moment actief zijn.

Jonge *Eunectes murinus* worden vaak het slachtoffer van de grotere katachtigen, kaaimannen en roofvogels, maar de grotere exemplaren hebben nauwelijks vijanden als ze er al zijn, behalve de mens.

VOORTPLANTING

Voortplantingsgegevens uit de natuur zijn nogal schaars. Er zijn gegevens uit Trinidad van paring in december/januari en van baring in juli/augustus. Er zijn ook beschrijvingen van geboorten in Brits-Guyana gedurende januari en uit Ecuador gedurende februari en maart. Strimple (1986) geeft een gedetailleerd overzicht van de kweek in gevangenschap van deze soort.

Een vrouwtjesmurinus baart gemiddeld 20-40 jongen, hoewel er ook meldingen zijn van broedsels van 50 of meer. Het record ligt bij 82 jongen die door middel van een keizersnede bij een vrouwtje zijn gehaald. Acht van deze jongen waren in leven (Belluomini en Hoge, 1958).

Bij de geboorte variëren jonge anaconda's in lengte van 50-96 cm, met een gemiddelde van ongeveer 76 cm. De jongen zijn net zo getekend als de ouders, maar zij hebben soms meer een bruinachtige of bruinachtig groene kleur. Deze kleur echter verbleekt tot de meer typische geel groene basiskleur na de eerste paar vervellingen.

AANVALLEN OP DE MENS

Bijna geen enkel gesprek over anaconda's (en andere grote wurgslangen) is compleet zonder een vraag of een verklaring over hun aanvallen op de mens. In de literatuur zijn er vele beschrijvingen van anaconda's die mensen aanvallen en doden. Veel hiervan kan worden genegeerd wegens gebrek aan bewijs. Er zijn echter twee gebeurtenissen waarvan ik vind dat ze het vermelden waard zijn.

De eerste gebeurtenis en waarschijnlijk ook het meest verteld, is die van een dertien jaar oude jongen die aan het zwemmen was in de mond van de Yasunirivier (een zijrivier van de Naporivier in Noord-Peru). Volgens de gegevens verdween de jongen, terwijl hij met vrienden aan het zwemmen was. Toen een van zijn vrienden naar hem ging duiken voelde hij iets waarvan hij dacht dat het een anaconda was. Enkele dagen later vond de vader van de jongen die hem aan het zoeken was een grote anaconda die gedeeltelijk in het water lag. Verondersteld werd dat de slang de jongen had verzwolgen en de slang werd doodgeschoten.

De tweede gebeurtenis gaat over een man, die aangevallen werd en in het water getrokken, terwijl hij zijn vee liet drinken. Het eindresultaat van deze ontmoeting was verdrinking.

Pope (1961) en Minton (1973) geven een overzicht van verschillende andere verslagen van aanvallen op mensen door anaconda's en door sommige van de grote pythons.

LITERATUUR

- Belluomini, H.E and A.R. Hoge, 1958. Operacao cesariana realizada em *Eunectes murinus* (Linnaeus, 1758) (Serpentes) Mem. Inst. Butantan, 28:187-194
- Bowler, K.J. 1977. Longevity of Reptiles and Amphibians in North American collections of 1 November, 1975. S.S.A.R. Misc. Publ. Herpetological Circular No. 6, 1-32.
- Ditmars, R.L. 1931. Snakes of the World. The MacMillan Co., New York, 1-205, 87 plates.
- Fitch, H.S. 1970. Reproductive Cycles in Lizards and Snakes. Univ. of Kansas, Mus. Nat. Hist. Misc. Publ. 52: 1-247
- Minton, S.A. 1973. Giant Reptiles. Charles Scribner's Sons., New York, 1-345.
- Peters, J.A. and Braulio-Orejas-Miranda, 1970. Catalogue of the Neotropical Squamata: Part 1. Snakes, Bull. U.S. Nat. Mus. #297: 1-347.
- Pope, C.H. 1961. The Giant Snakes. Alfred Knopf, New York, 1-290 pp.
- Rivero-Blanco, C. and J.R. Dixon, 1979. Origin and Distribution of the Herpetofauna of the Dry Lowland Regions of Northern South America. In: Duellman, W.E (editor) The South American Herpetofauna: It's Origin, Evolution, and Dispersal. Mus. Nat. Hist. Univ. of Kansas. Monograph No. 7: 281-298.
- Strimple, P.D. 1986. Captive Propagation of the Green Anaconda, *Eunectes murinus murinus* (Linnaeus). The Forked Tongue, (Newsletter of the Greater Cincinnati Herpetological Society) Vol. 11, No. 6: 1-12.

Vertaling: Jan van Duinen